

Motion till riksdagen 2021/22:1584

av **Ola Johansson och Helena Vilhelmsson (båda C)**

Åtgärder mot övergrepp mot barn i den digitala världen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att programvara bör användas som säkerställer att material som polis klassificerat som sexuellt övergrepp på barn inte kan hanteras, spridas eller laddas ned obemärkt på enheter i offentliga verksamheters it-miljö och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verksamheter inom stat, regioner och kommuner bör se över rutiner för att hantera barnpornografibrott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att programvara snarast bör upphandlas och installeras i all offentlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av straffskalorna för övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Dagligen lever ett stort antal barn i miljöer där de utsätts för sexuella övergrepp. Europeisk statistik visar att ett barn av fem i Europa utsätts för sexuella övergrepp. World Childhood Foundation använder siffran 1 på 5, med hänvisning till en svensk studie med motsvarande resultat.

Våldtäkter mot barn polisanmäls varje dag, och enbart inom offentlig sektor sker det varje vecka sexuella övergrepp mot barn. Mörkertalet är stort. Av alla barn som utsätts är det bara ca 10 % som kommer till polisens eller socialtjänstens kännedom eftersom barn sällan berättar vad de utsatts för.

En väldigt liten del av de utsatta barnen får någonsin hjälp att komma ur sin utsatta situation. Vuxenvärlden och samhället måste mobilisera för att hitta de barn som utsätts och sätta in åtgärder för att förebygga sexuella övergrepp och hindra dem från att ske.

Genom att faktiska barnpornografibrott som begås med hjälp av verksamhetens datorer detekteras och följs upp kan individen lagföras och risken för fler övergrepp reduceras.

Under den pågående pandemin har välgörenhetsorganisationer och polismyndigheter världen över kunnat konstatera att antalet barn som utsätts för sexuell exploatering har ökat kraftigt. Nu mer än någonsin är därför frågan om detektion av barnpornografibrott i högsta grad relevant.

Stark koppling mellan fysiska övergrepp – och övergrepp på nätet

Barn som utsätts för sexuella övergrepp på nätet påverkas lika allvarligt som barn som utsätts av en fysiskt närvarande förövare. De barn som mår allra sämst är de som vet om att övergreppet dokumenterats och att förövaren kan ha spridit bilderna.

Kopplingen mellan att ha ett intresse av att titta på bilder och filmer som visar barn som utsätts för sexuella övergrepp och att själv ha ett intresse av att utföra dessa handlingar är stark. Ecpats kartläggning från 2018 visar att ungefär hälften av dem som dömts i Sverige för barnpornografibrott också dömts för sexuella övergrepp på barn. Amerikanska studier visar en korrelation på upp till 85 %.

Det är genom bilderna och filmerna som vi kan hjälpa barnen

Dessa bilder är dokumentation av ett brott, en brottsplats, ett offer och en förövare, som lämnat kvar sitt digitala fingeravtryck på materialet. När bilderna hamnat hos polisen kommer de att granskas med syfte att identifiera barn och förövare, samt placera honom eller henne i en databas.

Om verksamheterna saknar verktygen, finns heller ingen möjlighet att spåra och gripa förövaren.

Trots att de flesta svenska arbetsplatser har webbfilter som blockerar tillgång till kända webbsidor med dokumenterade sexuella övergrepp på barn, så hanterar i genomsnitt 1–2 personer på 1 000 anställda övergreppsmaterial på sin arbetsdator.

Materialet tas med till arbetsplatsen på usb-stickor eller andra externa enheter, alternativt används arbetsdatorn utanför arbetsplatsen och dess nätverk, där filtret är installerat. Det är enbart material som redan klassificerats som illegalt som finns med i databasen och upptäcks, inte nya och pågående övergrepp.

Övergreppen ökar

Bland över 400 tillfrågade poliser uppgav 40 procent att livestreamade sexuella övergrepp mot barn är vanliga eller mycket vanliga i deras utredningar, och 56 procent uppger att den här typen av övergrepp ökar. Vanligast är livestreamade filmer som barn i USA och Europa har producerat frivilligt och livestreamade sexuella övergrepp som ett resultat av grooming eller sexuell utpressning. Poliserna i undersökningen nämner sammanlagt sextiofyra olika appar och plattformar som används för livestreamade sexuella övergrepp mot barn. Vanligast är dock Skype följt av Snapchat, Facebook, Kik och Omegle (OmeTV).

En av tio poliser i undersökningen anser att livestreaming och appar som inte sparar historik innebär stora utmaningar för att utreda sexuella övergrepp mot barn. Samtidigt

uppger över hälften av poliserna att teknikutveckling av olika slag också innebär nya möjligheter att upptäcka och utreda brott.

Åtta av tio företag uppger att de redan har teknik på plats för att skydda sin it-miljö mot sexuellt övergreppsmaterial på barn. Sex av tio uppger att detta är en filterlösning av något slag. Ett av tio företag har upptäckt sexuellt övergreppsmaterial på barn i sin it-miljö (källa: Netclean).

Skärp straffen för digitala övergrepp

Polisen anser att varje barnpornografisk bild eller film är ett dokumenterat övergrepp mot ett barn och ska behandlas som ett brottsdokument. Är bilden pornografisk och visar ett barn är det kännetecknet på barnpornografibrott. Med barn menar man en person vars pubertetsutveckling inte är avslutad eller när det framgår av bilden och omständigheterna kring den, att personen är under 18 år. Digitaliserade, tecknade och animerade bilder och filmer som skildrar barn på ett verklighetstroget sätt i pornografiska sammanhang kan också vara barnpornografi. Det är inte förbjudet att teckna eller måla en sådan bild, så länge man inte visar den eller gör den tillgänglig för någon annan.

Straffet för barnpornografibrott är fängelse i högst två år eller böter. Om brottet är ringa är straffet böter eller fängelse i högst sex månader. Grovt barnpornografibrott ger fängelse i lägst ett år och högst sex år. Straffskalorna för dessa brott bör ses över i syfte att finna en balans, så att de tjänar ett preventivt syfte och samtidigt står i relation till liknande brott. Beslutade förändringar i straffskalorna måste därför följas upp.

Teknik finns men används inte

Att använda tillgänglig teknik för att upptäcka konsumtion av sexuellt övergreppsmaterial är ett sätt för offentlig verksamhet att bidra till att fler utsatta barn får hjälp och det stora mörkertalet minskas.

Det är ett antal verksamheter som arbetar med detektion av barnpornografibrott. Bland myndigheter märks bl.a. Regeringskansliet och Trafikverket. Region Stockholm och Göteborgs stad är exempel på andra verksamheter på region- och kommunnivå som arbetar förebyggande mot sexuella övergrepp på barn genom att säkerställa att övergreppsmaterial på barn inte kan hanteras obemärkt på datorer.

Det är positivt att några på eget initiativ initierat arbete med detektionsverktyg. Men det räcker inte! Först när alla verksamheter, offentliga och privata, inkluderas och alla barnpornografibrott anmäls kan vi upptäcka och hjälpa barnen.

Ola Johansson (C)

Helena Vilhelmsson (C)